

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ МУЛЬТИЛІНГВІСТИЧНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ

FORMATION OF PROFESSIONAL MULTILINGUISTIC COMMUNICATIVE COMPETENCE OF FUTURE SPECIALISTS IN THE TOURISM

Дана стаття присвячена проблемам формування професійних компетенцій в рамках підготовки бакалаврів за спеціальністю 242 «Туризм», які є ключовими для подальшого професійного розвитку та мають велике значення у формуванні компетентного фахівця туристичної галузі, який здатний вирішувати практично-орієнтовані завдання та який є готовим до професійної діяльності в умовах, що постійно змінюються. Враховуючи те, що туризм є одним із найприбутковіших секторів економіки необхідно розуміти, що в умовах жорсткої конкуренції особливо гостро стоїть проблема професійної компетентності фахівців в галузі туризму.

Особлива увага приділяється мультилінгвістичній комунікативній компетенції, а саме вивченню другої іноземної мови, як підґрунтя успішної професійної кар'єри. Авторами розглядається проблема викладання другої іноземної мови (німецької) в ЗВО та основні наведені основні принципи формування професійної комунікативної компетенції. Для формування такої компетенції першочерговим завданням є змінення підходів до викладання іноземної мови, забезпечення методичної та технічної бази та перегляд змісту професійної підготовки фахівців туристичного профілю та його якості. Значна увага приділяється формуванню комунікативних іноземних навичок, які є основними для спеціаліста туристичної галузі та мають ключове значення для успішної кар'єри фахівця з туризму.

Особливим аспектом є викладання другої іноземної мови в немовному закладі вищої освіти. Це є дуже специфічним процесом з точки зору лінгводидактики та має суттєві відмінності від навчання першої іноземної мови (англійської). Ці відмінності, які полягають у методичному та організаційному характері, необхідно враховувати при організації процесу мовної підготовки студентів в немовному ЗВО.

Тому саме формування мультилінгвістичної комунікативної компетентності фахівців галузі туризму в процесі професійної підготовки та формування готовності майбутніх фахівців до мультилінгвістичного спілкування автори вважають основними напрямками у вирішенні цієї проблеми.

Ключові слова: фахівець в туристичній галузі, іноземна компетенція, професійна

компетенція, іноземна комунікація, формування професійної компетенції.

This article is devoted to the problems of formation of professional competencies in the preparation of bachelors in the specialty 242 "Tourism", which are key to further professional development and are of great importance in forming a competent specialist in tourism, who is able to solve practical problems and is ready for professional activity in ever-changing conditions. Given that tourism is one of the most profitable sectors of the economy, it is necessary to understand that in conditions of fierce competition, the problem of professional competence of professionals in the field of tourism is particularly acute.

Particular attention is paid to multilingual communicative competence, namely the study of a second foreign language as a basis for a successful professional career. The authors consider the problem of teaching a second foreign language (German) in Higher Education Institutions and the basic principles of formation of professional communicative competence. To form such a competence, the priority is to change approaches to teaching a foreign language, provide methodological and technical framework and review the content of professional training of tourism professionals and its quality. Much attention is paid to the development of communicative foreign language skills, which are essential for a tourism professional and are key to a successful career as a tourism professional.

A special aspect is the teaching of a second foreign language in a non-linguistic higher education institution. This is a very specific process in terms of language didactics and has significant differences from learning a first foreign language (English). These differences, which are methodological and organizational in nature, must be taken into account when organizing the process of language training of students in a non-language institution of higher education.

Therefore, the formation of multilingual communicative competence of tourism professionals in the process of training and formation of readiness of future professionals for multilingual communication, the authors consider the main directions in solving this problem.

Key words: tourism specialist, foreign language competence, professional competence, foreign language communication, formation of professional competence.

УДК 33482:81

DOI <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2022/48.1.38>

Іванченко Є.А.

д.пед.н., професор,
професор кафедри
фундаментальних наук
Військова академія (м. Одеса)

Яслинська К.М.

старший викладач кафедри
іноземних мов
Одеського національного
економічного університету

Постановка проблеми. У сучасному глобалізованому світі важливість володіння іноземними мовами є необхідністю, а багатомовність розглядається як інвестиція в майбутнє. З розширенням Європейського Союзу мовна політика держав Європи рухається у напрямі вивчення принаймні двох іноземних мов з самого раннього віку, а знання іноземних мов вважається одним з базових вмінь. У вельми мобільній і багатомовній Європі знання іноземних мов відіграє вирішальну роль

у працевлаштуванні випускників [12]. У зв'язку з цим, вивчення іноземної мови є фундаментальною і загальноприйнятною частиною освітнього процесу в європейському просторі, отже, і наша країна не залишається поза цим процесом.

Важливо підкреслити, що в сучасному світі, не зважаючи на пандемію COVID-19, як і раніше значну роль відіграють туризм і мобільність, а міжнародні контакти сприяють розвитку міжкультурного діалогу. Знання іноземних мов, вочевидь,

відіграє ключову роль у розвитку цих процесів. Зокрема, туризм як економічна, соціальна та культурна діяльність, є одною із найбільших важливих сфер сучасного суспільства в усьому світі.

Одним з важливих завдань сучасної вищої освіти є якісна підготовка фахівців галузі туризму, які мають високий професійний рівень, володіють необхідними компетенціями та прагнуть постійного оновлення та вдосконалення знань, володіють декількома іноземними мовами на професійному рівні.

Основні положення щодо професійної підготовки фахівців в галузі туризму висвітлені в Конституції України [7], в законах України «Про освіту» [4], «Про вищу освіту» [3], «Про туризм» [5] та в Національній доктрині розвитку освіти [8].

Аналіз попередніх досліджень свідчить про те, що основним показником сучасного рівня розвитку будь-якої сфери життєдіяльності є високий рівень сформованості професійної компетентності фахівця.

Теоретичні та методичні засади професійної підготовки фахівців в галузі туризму та організацію навчального процесу в закладах туристичного профілю досліджували Ю. Земліна, В. Лозовецька, В. Федорченко, Д. Єрмілова, В. Квартальнов, Н. Фоменко, Г. Цехмістрова та Г. Черній та ін.. Навчання іноземним мовам приділили увагу П. Асоянц, І. Бім, І. Зимняя, Л. Кнодель та ін.

Метою статті є обґрунтування важливості вивчення декількох іноземних мов майбутніми фахівцями галузі туризму задля формування мультилінгвістичної компетентності, яка виступає підґрунтям компетентності професійної.

Виклад основного матеріалу. Система освіти будь-якої країни визначається соціально-економічними передумовами, що формують соціальне замовлення суспільства на випускників закладів вищої освіти (ЗВО). Концепція розвитку професійної освіти нашої країни на сучасному етапі обумовлена тенденціями перспективного розвитку економіки, де з'являються нові напрями, що диктують переосмислення завдань вищої школи [9].

Сьогодні туризм залишається однією з важливіших галузей економіки. У всьому світі туризм визнаний одним із найприбутковіших секторів економіки. З матеріалів Всесвітньої туристичної організації (ВТО) відомо, що одне з 7-11 робочих місць у світі відноситься до галузі туризму. Згідно з експертними оцінками ВТО, у індустрії туризму зайнято близько 130 млн. чоловік, що становить приблизно 7% загальної зайнятості. В умовах жорсткої конкуренції особливо гостро стоїть проблема професійної компетентності фахівців в галузі туризму [10]. Аналіз діяльності вітчизняних турагенцій, інфраструктури туристського бізнесу показує, що рівень підготовки персоналу, якість послуг, що надаються в них, поступаються

загальноприйнятим світовим стандартам. Відомим є і той факт, що освітні стандарти підготовки фахівців туристичної індустрії також відрізняється від освітніх стандартів Америки та Європи. Відмінності спостерігаються у методичних аспектах освіти, технічному обладнанні навчальних закладів, а також найменуваннях професій та посад працівників, зайнятих у сфері туризму, готельного та ресторанного бізнесу. Все це вимагає не тільки підвищення рівня викладання в туристичних вузах, а й перегляду змісту професійної підготовки фахівців туристичного профілю та його якості [1].

Зміни, які відбуваються в освітніх закладах туристичного профілю, стосуються й аспекту мовної підготовки студентів. Знання іноземних мов є однією з вимог, що висуваються до фахівців в галузі туризму. Загальновідомо, що володіння іноземною мовою як розширює кругозір і загальний інтелектуальний рівень фахівця, так і є інструментом, необхідним для вирішення низки професійних проблем, невід'ємним компонентом професійної компетентності фахівця в галузі туризму.

Якщо необхідність іншомовної підготовки майбутніх фахівців немовного профілю сьогодні стає все більш очевидною через швидке розповсюдження англійської мови як провідного засобу міжкультурної комунікації в різних сферах діяльності, то питання про необхідність другої іноземної мови у в закладі вищої освіти немовного профілю залишається спірною. При цьому, за проведенням опитуванням студентів, основними аргументами проти вивчення є наступні: по-перше, це зайва дисципліна в навчальному плані, яка займає навчальні години, які можна було б використати на вивчення дисципліни за спеціальністю (враховуючи те, що дисципліна належить до варіативних в навчальному плані, вибір студентів не має достатнього підґрунтя з причини недостатньої проінформованості в необхідності її вивчення); по-друге, друга іноземна мова в основному вивчається «з нуля» та вивчити її досконало не вистачить часу; по-третє, це переконання в тому, що перша іноземна мова (англійська) буде у нагоді в професійній діяльності, а потреба у другій іноземній мові, саме тої, що вивчалася в ЗВО, може і не з'явитися.

Безперечно, всі ці аргументи є вагомими, та більшість студентів немовного профілю дійсно вивчають лише одну іноземну мову, англійську. З іншого боку, в наш час інші європейські мови також активно поширюються у світі, крім того, зараз володіння спеціалістом англійською мовою не є великою професійною перевагою, а скоріше базовою компетенцією. Саме тому, а також через посилення конкуренції на ринку праці, знання однієї англійської може виявитись недостатнім. Особливо це стосується студентів, які навчаються за напрямами, які не є філологічними, але передбачають вступ випускника до активної

міжкультурної комунікації. До таких напрямів підготовки, зокрема, відноситься туризм.

Треба також зазначити, що викладання другої іноземної мови в немовному закладі вищої освіти є дуже специфічним процесом з точки зору лінгводидактики та має суттєві відмінності від навчання першої іноземної мови (англійської). Ці відмінності, які полягають у методичному та організаційному характері, необхідно враховувати при організації процесу мовної підготовки студентів в немовному ЗВО. Навчання другій іноземній мові не може бути схожим з навчанням першої, та ні в якому разі цей процес не повинен стати формальністю. Викладання другої іноземної мови майбутнім фахівцям галузі туризму має бути практично орієнтованим, комунікативно орієнтованим, прискореним, принаймні на початковому етапі та спиратися на першу іноземну мову.

Враховуючи специфіку підготовки бакалаврів спеціальності 242 «Туризм» ми пропонуємо при організації навчального процесу використовувати різні прийоми та принципи комунікативного навчання як основні, а саме побудова діалогів, монологів, тематика яких відображає соціально-регіональні особливості професійної діяльності, ведення ділового листування, та доповнювати їх ключовими аудіо-лінгвальними та аудіовізуальними методами навчання. У цьому контексті комунікативне наповнення занять з іноземної мови зумовлює спрямованість навчального процесу на практичне оволодіння мовою у професійних цілях. Лексичний матеріал курсу підбирається виходячи з реальних ситуацій (повсякденно-побутових, екскурсійних тощо), з якими може стикнутися майбутній спеціаліст сфери туризму, закріплюється різними методами на занятті у професійно-орієнтованих мовних ситуаціях. Планування різних етапів навчального процесу та підбір конкретних прийомів та технологій навчання підпорядковані принципам послідовності та поступового ускладнення. Введення таких форматів організації заняття, які мають максимальний комунікативний потенціал і надають максимум самостійності учням, потребує попередньої підготовки, створення певної основи, необхідного мінімуму навичок та умінь. Тому логіка освоєння курсу вимагає обдуманого вибору типів мовних ситуацій, що моделюють професійну діяльність: різні види діяльності за зразком передують тим формам роботи, у яких студент самостійно вирішує поставлені завдання та орієнтується у ситуації.

Володіння ще одною іноземною мовою крім англійської, якщо не є обов'язковим, то є дуже бажаним, враховуючи зростання міжнародних контактів нашої країни, компаній та співробітників.

Висновки. Таким чином, формування професійної іншомовної компетентності майбутніх фахівців галузі туризму є однією з важливіших проблем

сучасної професійної освіти. Основними напрямами у вирішенні цієї проблеми вважаємо формування мультилінгвістичної комунікативної компетентності фахівців галузі туризму в процесі професійної підготовки та формування готовності майбутніх фахівців до мультилінгвістичного спілкування.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Василюшина Н.М. Сучасна актуальність іншомовної підготовки фахівців сфери туризму в міжкультурній взаємодії. Діалог культур у Європейському освітньому просторі : матеріали V Міжнародної конференції. Київ : КНУТД, 2020. С. 99–104.
2. Гаврилюк С.П. Сучасні підходи до формування професійних компетентностей фахівців зі спеціальності "Туризм". Освіта та наука: трансформація, відповідальність, академічна свобода: тези допов. наукової конференції. Київ: Університет "КРОК", 2021. С. 21-23.
3. Закон України про вищу освіту. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (дата звернення 21.06.2022)
4. Закон України про освіту. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення 21.06.2022)
5. Закон України про туризм. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95-вр#Text> (дата звернення 21.06.2022)
6. Земліна Ю. В. Організація експериментальної роботи з формування професійної готовності майбутніх фахівців з туризму. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців : методологія, теорія, досвід, проблеми. 2013. Вип. 35. С. 247—252.
7. Конституція України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> (дата звернення 21.06.2022)
8. Національна доктрина розвитку освіти. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/347/2002#Text> (дата звернення 21.06.2022)
9. М. Г. Прадівляний і Н. Д. Бондар, «Стратегії формування професійної компетентності фахівців сфери туризму в процесі вивчення іноземних мов». Вісник ВПІ. 2017. Вип. 6. С.168–174.
10. М. Г. Прадівляний і Н. Д. Бондар, «Реалізація педагогічних умов формування ключових компетентностей майбутніх фахівців туристичної галузі та менеджменту в процесі вивчення гуманітарних дисциплін». Вісник ВПІ. 2020. Вип. 2. С. 110–119.
11. Фокін С.П., Гайова О.М. Педагогічні аспекти підготовки фахівців туризму у вищих навчальних закладах України. Науковий вісник Інституту міжнародних відносин НАУ: 36. наук. ст. - К.: Вид-во Нац. авіац. унту «НАУ-друку», 2010. Вип. 2. С. 144 – 148.
12. Cherniy G. Language learning internet technologies for future specialist of tourism. Scientific Letters of Academic Society of Michal Baludansky. Kosice, 2013. Vol. 1. No. 2. P. 173—174.
13. Joško Sindik, Nikolina Božinović Importance of foreign languages for a career in tourism as perceived by students in different years of study. 2013. URL: <https://studylib.net/doc/18243154/importance-of-foreign-languages-for-a-career-in> (дата звернення 19.06.2022)